

**FUQAROLIK JAMIYATINI SHAKLLANTIRISHDA
HUQUQIY ONGNING O'RNINI****Roziqova Ruxshona Axtamovna**

Samarqand viloyati Yuridik Texnikumi 2 - bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15640953>

Annotatsiya: Ushbu maqola fuqarolik jamiyatini barpo etishda huquqiy ongning hal qiluvchi o'рни va ahamiyatiga bag'ishlangan. Maqolada huquqiy ong tushunchasi, uning tarkibiy qismlari, huquqiy madaniyat va fuqarolik faolligi bilan bog'liqligi hamda O'zbekistonda ushbu sohadagi islohotlar va real amaliyot misolida tahlil etilgan. Muallif fuqarolik jamiyatining rivojlanishi uchun aholining huquqiy savodxonligi, qonuniylikka bo'lgan munosabati va ijtimoiy faolligini oshirish muhimligini asoslab beradi.

Kalit so'zlar: Fuqarolik jamiyati, huquqiy ong, huquqiy madaniyat, huquqiy tarbiya, demokratik islohotlar, ijtimoiy faollik, fuqarolik institutlari, qonun ustuvorligi.

Bugungi globallashuv sharoitida jamiyatda fuqarolarning huquqiy ongini oshirish dolzarb masalaga aylangan. Chunki fuqarolik jamiyatining asosiy belgilari – fuqarolarning qonuniylikka asoslangan faol ishtiroki, ijtimoiy muammolar yechimida qatnashuvi va davlat hokimiyati organlari ustidan jamoatchilik nazoratini ta'minlashda namoyon bo'ladi. Fuqarolik jamiyati — bu davlatdan mustaqil, fuqarolarning erkin birlashmalari asosida shakllanuvchi ijtimoiy tuzilma bo'lib, uning rivojlanishi uchun eng avvalo, aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyati yetarli darajada shakllangan bo'lishi lozim.

O'zbekistonda huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini barpo etish yo'lida so'nggi yillarda qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyevning tashabbusi bilan huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirishga qaratilgan konsepsiyalar, dasturlar va qarorlar qabul qilinmoqda. Xususan, "Yangi O'zbekiston" konsepsiyasida fuqarolarning huquqiy faolligini oshirish, ularni qonuniylikka asosida harakat qilishga undash alohida yo'nalish sifatida qayd etilgan. Biroq huquqiy ongni oshirish doimiy jarayon bo'lib, uning natijalari jamiyatdagi real o'zgarishlar, fuqarolarning qonunlarga munosabati va ijtimoiy faolligi orqali ko'rinadi.

Huquqiy ong — bu fuqarolarning huquqiy tushunchalarga ega bo'lishi, qonunlarga nisbatan ongli munosabati, o'z huquq va burchlarini anglash va ularga amal qilishga intilishidir. U uch bosqichdan iborat:

1. Bilish bosqichi – qonun va huquqiy normalarni tushunish.
2. Baholash bosqichi – qonunga ijobiy yoki salbiy munosabat bildirish.
3. Amaliy bosqich – huquqiy bilimlarni hayotda qo'llash.

Huquqiy ong va fuqarolik jamiyati o'zaro bog'liqligi: Agar jamiyatda odamlar qonunlarni faqat jazodan qo'rqib bajarsa, bu haqiqiy fuqarolik jamiyati emas. Haqiqiy fuqarolik jamiyatida fuqarolar qonunlarga ongli ravishda amal qiladi, o'z huquqini talab qiladi, qonunbuzarlikka nisbatan muvosijsiz bo'ladi va davlat organlarining faoliyatini kuzatib boradi. Shuning uchun ham fuqarolik jamiyatining shakllanishida aholining huquqiy ongi ustuvor rol o'ynaydi.

O'zbekistonda bir necha yillardan buyon huquqiy targ'ibot va tarbiya ishlari davlat siyosatining ajralmas qismiga aylangan. Masalan:

- Maktab, kollej va universitetlarda huquqiy fanlar o'qitilishi.
- OAV orqali huquqiy mavzularni keng yoritish.
- Adliya vazirligi tomonidan "Huquqiy axborot kunlari" tashkil etilishi.
- Notijorat tashkilotlarning huquqiy savodxonlikni oshirishdagi faol ishtiroki.

Bundan tashqari, yoshlar o'rtasida huquqiy ongni mustahkamlash uchun "Yoshlar va huquq" forumi, "Huquq bilimdonlari" tanlovlari, ijtimoiy tarmoqlarda videoroliklar tayyorlanmoqda. Bu ishlar ijobiy natija bermoqda, ammo hali bu borada tizimli va uzluksiz yondashuv zarur. Shu sababli, har bir hududda huquqiy maslahat markazlari, mobil yuridik xizmatlar, interaktiv portallar faoliyatini kengaytirish lozim. Mahallalarda profilaktika inspektorlari va fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlikda huquqiy targ'ibot kuchaytirilishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, Fuqarolik jamiyatini barpo etish uchun fuqarolarning huquqiy ongi yuqori bo'lishi zarur. Huquqiy ong — bu faqat bilim emas, bu jamiyatga nisbatan mas'uliyat hissi, qonunlarga hurmat, ijtimoiy adolat va faol fuqarolik pozitsiyasi demakdir. Shunday ekan, huquqiy tarbiya maktabgacha yoshdan boshlanishi, butun umr davom etadigan jarayon sifatida tashkil etilishi lozim. Huquqiy ong yuksak bo'lgan jamiyat — bu adolat ustuvor bo'lgan, qonun ustuvor bo'lgan va inson qadr-qimmatini ulug'langan jamiyatdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, 1992.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 27-maydagi PQ-5117-son qarori.
3. Mamatov S.M. "Fuqarolik jamiyatining asoslari". – Toshkent: Adolat, 2020.
4. Karimov I.A. "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch". – Toshkent, 2008.
5. "Inson huquqlari va erkinliklari" o'quv qo'llanmasi. – Toshkent: TDYuI, 2021.
6. OAVda e'lon qilingan "Yoshlar va huquq" maqolalar to'plami. – 2022.
7. Adliya vazirligi rasmiy axborotlari (www.minjust.uz).